

SPRAWOZDANIE Z XXXI SYMPOZJUM LITURGICZNEGO
SAKRAMENT ŚWIĘCEŃ JAKO DAR I TAJEMNICA
(Łądnad Wartą, 20 października 2017)

W dniu liturgicznego wspomnienia św. Jana Kantego prezbitera i profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego, 20 października 2017 roku, w Wyższym Seminarium Duchownym Towarzystwa Salezjańskiego w Łądnad Wartą, odbyło się XXXI Łądzkie Sympozjum Liturgiczne pod naukowym patronatem Towarzystwa Naukowego Franciszka Salezego. Tegoroczne spotkanie naukowe przebiegało pod hasłem *Sakrament święceń jako dar i tajemnica*. Sympozjum zgromadziło duchownych

i świeckich reprezentujących różne ośrodki naukowe oraz kleryków z sześciu seminariów duchownych (trzech diecezjalnych i trzech zakonnych). Wzięło w nim udział około 60 osób. Gościem honorowym tegorocznego sympozjum był ks. bp dr Adam Bałabuch – Przewodniczący Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów przy KEP. Otwarcia konferencji dokonał ks. dr hab. Mariusz Charniczuk SDB, Rektor Wyższego Seminarium Duchownego Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie nad Wartą, po którym ks. dr Radosław Błaszczuk SDB, organizator spotkania, przywitał wszystkich przybyłych gości, przedstawił sylwetki naukowe prelegentów oraz wprowadził uczestników w tematykę sympozjum.

W pierwszej sesji głos zabrali: ks. prof. zw. dr hab. Jerzy Stefański (UAM) na temat *Powstanie posoborowych tekstów święceń*; ks. prof. zw. dr hab. Helmut Sobeczko (UO) na temat *Zadania wynikające ze święceń – analiza porównawcza modlitw konsekuracyjnych* oraz ks. prof. zw. dr Zbigniew Formella SDB na temat *Psycho-społeczne ujęcie aktualnej problematyki w formacji do kapłaństwa: niektóre perspektywy przyszłościowe*.

Pierwszy prelegent z swoim wykładzie omówił dość szczegółowo i skrupulatnie historię powstawania posoborowych tekstów święceń. Pierwszym krokiem Kongregacji ds. Kultu Bożego po podpisaniu Konstytucji o liturgii *Sacrosanctum Concilium* było powołanie nowego organu pozakuralnego tak zwanego Consilium (nie mylić z concilium). Składał się on – jak informował prelegent – z około 40 grup, które miały za zadanie, zgodnie z reformą *Vaticanum Secundum*, opracować księgi w języku typicznym. Owocem pracy jednej z grup było powstanie obrzędów święceń z 1968 roku zatytułowanych *De ordinatione diaconi, presbiteri et episcopi*. W dalszej części mówca wskazał, że drugie wydanie tej księgi miało miejsce 22 lata później w roku 1990. Kolejnym krokiem było – co jest szczególnie interesujące dla uczestników sympozjum – wydanie polskiego tłumaczenia w roku 1999, które jest używane do dnia dzisiejszego. Prelegent zakończył wykład stwierdzeniem, że aktualna struktura obrzędowa liturgii święceń pod względem zawartości teologicznej jest klarowna, obrzędowość natomiast bardzo prosta i czytelna zarazem dla osób, które wprost się nie znają na kwestiach liturgicznych.

Drugi prelegent tej sesji w swoim wystąpieniu zaprezentował najistotniejsze elementy sakramentu święceń. Na początku swojego wystąpienia dokonał wyjaśnienia terminów związanych z omawianym tematem oraz ukazał kontekst hierarchicznej struktury Kościoła. Głównym rdzeniem wystąpienia było zaprezentowanie teologii poszczególnych trzech stopni święceń: episkopatu, prezbiteratu i diakonatu, na podstawie modlitw konsekuracyjnych. Pomocna okazała się analiza każdej z nich w celu zaprezentowania zadań wynikających z przyjęcia poszczególnych stopni święceń. Ks. Sobeczko przypomniał słuchaczom, że epikleza każdej modlitwy konsekuracyjnej jest prośbą zanoszoną przez biskupa udzielającego święceń do Boga Ojca o specjalne dary Ducha Świętego dla kandydata, który ich potrzebuje do realizacji nowych zadań w służbie Kościołowi powszechnemu. Diakon otrzymuje dar służby, prezbiter dar świętości, zaś biskup dar kierowania i rządzenia Kościołem. W końcowej części prelegent zauważył, że te wymienione łaski sakramentalne są ofiarowane beneficjentom święceń w celu zwiększenia owocności ich posługiwania. Obecny na sali przedstawicielom każdego ze stopni święceń ks. Sobeczko zadał pytanie: Jaka jest ich skuteczność? Zachęcił również do większego propagowania w duszpasterstwie zagadnień związanych z trzema stopniami święceń, które może przyczynić się do zwiększenia ilości powołań do stanu kapłańskiego.

Ostatni prelegent pierwszej sesji, ks. prof. zw. dr Zbigniew Formella SDB, podjął temat zadań psycho-społecznych ujęcia aktualnej problematyki w formacji do kapłaństwa oraz wskazań niektórych perspektyw dotyczących przyszłości. We wprowadzeniu do swojego wystąpienia wskazał, że punktem odniesienia będą teksty pochodzące z dwóch źródeł: psychologii humanistycznej i z nauczania Kościoła. Człowiek powołany do stanu kapłańskiego jest istotą osobową podlegającą wpływom genologicznym i społecznym. Odpowiedź na wezwanie *pójdź za mną* – jak zaznaczył ks. Formella – dokonuje się w sposób niepowtarzalny i jest świadomym wyrażeniem woli poznawania swojego temperamentu poprzez poddanie się procesowi formacyjnemu. Według prelegenta jego priorytetowym zadaniem jest rozeznanie. Aktualnie jest to jeden z poważniejszych tematów dotyczących formacji kapłańskiej, gdyż tu pojawia się najwięcej problemów. Ksiądz Profesor zakończył wykład stwierdzeniem, że generalnie nie tylko w sferze formacyjnej jesteśmy przyzwyczajeni do wzorców

czarnych i białych, a nie szarych. To, co jest najważniejsze, to życie, a nie wzorce. Musimy wzrastać w rozeznaniu. Logika oparta na wzorcach białych i czarnych – kontynuował ks. Profesor – może prowadzić do abstrakcji kazuistycznej. Rozeznanie powołania polega na poszukiwaniu i odkrywaniu woli Bożej w zakotwiczeniu w prawdzie zawartej w Ewangelii.

Po trzech wykładach pierwszej sesji wykładowej ks. bp dr Adam Bałabuch zapoznał uczestników z aktualnymi pracami Komisji Liturgicznej przy Episkopacie Polski. Obecnie jej priorytetowym zadaniem jest trwające już kilka lat tłumaczenie z języka łacińskiego zatwierdzonego przez Kongregację Dyscypliny i Sakramentów Świętych nowego wydania Mszału Rzymskiego. Obecnie prace są już zaawansowane, tłumaczone są aktualnie formularze wspólne Mszy świętej o męczennikach oraz formularze Mszy świętych wotywnych i w różnych potrzebach. Następnie zostanie przeprowadzony przegląd całości polegający na ujednoczeniu zwrotów i sformułowań. Za kilka lat Kościół w Polsce doczeka się nowego wydania. Ponadto, prelegent zapoznał słuchaczy z trzema dokumentami opracowywanymi przez wspomnianą już komisję: *Wskazaniami odnośnie do posługujących chorym i umierającym*, *Wskazaniami dotyczącymi muzyki kościelnej* oraz *Wskazaniami odnośnie do homilii*. Kolejnym wyzwaniem stojącym przed Komisją Liturgiczną jest przygotowanie i wydanie VI tomu Lekcjonarza.

Następnie był czas przewidziany na dyskusję. Stworzył on uczestnikom sympozjum okazję do poruszenia wielu kwestii związanych z rozumieniem i przeżywaniem trzech poszczególnych stopni sakramentu święceń.

Centralnym momentem sympozjum liturgicznego była uroczysta Eucharystia koncelebrowana pod przewodnictwem i z homilią ks. biskupa. Warto zauważyć w tym miejscu, że w liturgii uczestniczyli przedstawiciele wszystkich trzech stopni święceń. Wspólnej modlitwie towarzyszył śpiew chóru seminaryjnego pod dyrygencją dr Marty Benk.

W drugiej sesji, poobiedniej, głos zabrali: ks. dr hab. Erwin Mateja (prof. UO) na temat *Wprowadzanie posługi diakona stałego w Kościele katolickim*; ks. dr Mateusz Potoczny (UO) na temat *Parentetyczny charakter modlitwy święceń prezbiteratu w wybranych liturgiach orientu* i ks. dr Radosław Błaszczak SDB (WSD TS w Łądzie nad Wartą) na temat *Historyczne ujęcie udzielania święceń*.

Pierwszy prelegent sesji popołudniowej zaprezentował temat wprowadzania posługi diakona stałego w Kościele katolickim. Po 41 latach od przywrócenia przez papieża bł. Pawła VI diakonatu stałego w Kościele katolickim biskupi polscy dopiero w 2001 roku podpisali dokument o jego wprowadzaniu w naszej ojczyźnie. Pierwsze święcenia miały miejsce w 2008 roku w Toruniu. Obecność tego powołania w naszych diecezjach i parafiach jest motywacją, aby poznawać, czym był diakonat stały w kościele pierwotnym i jakie ma znaczenie w chwili obecnej. W dalszej części swojego wystąpienia prelegent omówił biblijne źródła ukazujące obraz tej posługi. Według św. Pawła diakon był istotną częścią rodzących się wówczas struktur Kościoła. Z tego powodu kandydat do przyjęcia święceń diakonatu musiał odznaczać się charakterystycznymi konkretnymi cechami. Rozwój posługi diakańskiej w Kościele przypadał na kolejne wieki. W średniowieczu zaczął powoli zanikać, gdyż ograniczono zakres jego posługi – diakon mógł udzielać chrztu świętego tylko w nadzwyczajnych sytuacjach. Diakonatu udzielano tylko celibatariuszom. W konsekwencji w XII wieku zanikł diakonat stały. Sobór Trydencki miał za zadanie przywrócić tą formę święceń, ale wypowiedział się ostatecznie, że diakonat jest jedynie przejściowym pomostem dla kandydatów do święceń prezbiteratu. Prelegent w finalnej części swojego wystąpienia podzielił się ze słuchaczami informacją, że według globalnych statystyk liczba diakonów stałych w Kościele katolickim zwiększa się rocznie o 800-1400 mężczyzn. Niestety w tym kontekście trzeba ze smutkiem stwierdzić, że w Kościele w Polsce ciągle jeszcze brakuje zrozumienia idei wprowadzania tej posługi.

Kolejny prelegent sesji popołudniowej przedstawił zagadnienie obrzędów święceń (diakonatu, prezbiteratu i episkopatu) w liturgiach Kościołów syryjskich. Na samym początku zaznaczył, że liturgia Kościołów syryjskich, ogólnie rzecz ujmując, należy do grup najbardziej enigmatycznych. Wynika to z trzech faktorów: historycznego (kształtowała się poza imperium rzymskim, dzięki czemu wypracowała nieco odmienną strukturę celebracyjną), lingwistycznego (mało znany język syryjski stanowi naturalną barierę poznawczą) i kulturowego (geograficznie rzecz ujmując, Mezopotamia była zbliżona kulturowo do narodów semickich i pokrewnych – posiadało to znaczący wpływ na

kształtowanie się liturgii). W pierwszej kolejności prelegent dokonał wyjaśnienia terminów związanych z omawianym tematem. Następnie ukazał charakterystyczną dla liturgii syryjskiej odmienność teologiczną rozumienia święceń prezbiteratu. Dla przykładu w Kościele zachodnim istnieje przekonanie, że kapłaństwo, podobnie jak sakrament chrztu świętego, wyciska na przyjmującym niezatarte znamię, w Kościołach orientalnych natomiast kapłaństwo nie zmienia osoby na sposób ontologiczny – osoba opuszczająca stan kapłański automatycznie zostaje pozbawiona władzy kapłańskiej. W dalszej kolejności prelegent ukazał strukturę obrzędową święceń prezbiteratu. Wymienił pewne elementy święceń, które na przestrzeni wieków stały się wspólne dla wschodniej i zachodniej tradycji liturgicznej. Znaczą pomocą dla uczestników sympozjum była prezentacja filmu obrazującego przebieg udzielania święceń prezbiteratu. Projekcja ukazała między innymi moment, w którym biskup wlewał olej na kark diakona przyjmującego święcenia prezbiteratu. Prelegent wyjaśnił, że we wschodniej liturgii bardziej czytelny niż w Kościele zachodnim jest sam moment namaszczenia: suponuje wagę i znaczenie tego najważniejszego duchowego namaszczenia. W dalszej kolejności omówił paronezę modlitwy konsekracyjnej. Analiza liturgii święceń Kościołów wschodnich pozwoliła uczestnikom sympozjum głębiej zrozumieć teologię święceń. Sakrament święceń w liturgii Kościoła syryjskiego – jak zaznaczył prelegent pod koniec swojej wypowiedzi – jest najważniejszym darem obok Eucharystii, który ofiarował nam Jezus Chrystus. Bez niego dostęp do innych sakramentów pozostawałby niestety zamknięty.

Ostatni prelegent drugiej sesji, ks. dr Radosław Błaszczyk SDB, omówił historię udzielania trzech poszczególnych stopni sakramentu święceń: diakonatu, prezbiteratu i episkopatu od czasów apostołskich, przez okres karoliński i Sobór Trydencki, aż do reformy Soboru Watykańskiego II. Na początku swojego wystąpienia wymienił wydarzenia z Nowego Testamentu, które przez egzegetów są utożsamiane z ustanowieniem sakramentu święceń. Należą do nich między innymi: powołanie uczniów, wybór dwunastu, rozesłanie siedemdziesięciu dwóch, ustanowienie Eucharystii i przekazanie władzy jej sprawowania. Uczestnicy sympozjum zostali zapoznani ze szczegółowym opisem sposobów przebiegu ordynacji poszczególnych stopni święceń w poszczególnych okresach historycznych. Przy omawianiu każdej epoki prelegent wskazał na źródła, z których pochodzą omawiane przez niego informacje. Ks. Błaszczyk, posiłkując się dostępną literaturą, wskazał w swoim wystąpieniu pewne uwarunkowania kulturowe, pragmatyczne, które na przestrzeni wieków zdecydowały o zmianie struktury obrzędów sakramentu święceń. Patrząc na te zmiany po dwudziestu wiekach – jak wskazał prelegent – można określić je mianem ewolucji obrzędowej. Liturgia ewoluowała na przestrzeni wieków i będzie się zmieniać w dalszym ciągu, gdyż tego procesu się nie da zatrzymać, gdyż „Liturgia semper reformanda est”. Dzieje się tak też dlatego, że Ecclesia, której liturgia jest źródłem, szczytem i sercem nadającym tętno życia i dynamizm, *semper reformanda est*. Ks. Błaszczyk ukazał słuchaczom, że – mimo zmiany form i rytów – ustanowiony 2000 lat temu przez Chrystusa sakrament święceń, który jest darem i tajemnicą, jest dzisiaj udzielany w tym samym celu: aby dzięki działaniu tej samej łaski Bożej wierni dzięki sakramentom świętym mogli nieustannie w swoim życiu wzrastać w wierze, nadziei i miłości i dojść do uczestnictwa w liturgii zbawionych w Królestwie Niebieskim.

Podsumowania obrad dokonał organizator Łądzkiego Sympozjum Liturgicznego, ks. Radosław Błaszczyk SDB. Podziękował wszystkim prelegentom za przybliżenie słuchaczom zaproponowanego na tegoroczne sympozjum tematu. Słowa uznania wyraził wszystkim przybyłym oraz gospodarzom, którzy włożyli wiele wysiłku w przygotowanie tego przedsięwzięcia. Zapowiedział również przyszłoroczne spotkanie naukowe, które odbędzie się 19 października 2018 roku. Jego tematem będzie sakrament małżeństwa. Na koniec ks. bp dr Adam Bałabuch wszystkim obecnym udzielił Bożego błogosławieństwa.

Ks. dr Radosław Błaszczyk SDB
WSD TS, Łąd nad Wartą

DOI: <http://doi.org/10.21852/sem.2018.3.17>